

Instantele comunicarii narative Intr-un roman de tip subiectiv studiat Ultima noapte de dragoste, Intaia noapte de razboi - Camil Petrescu

Introducere

Camil Petrescu este, alaturi de G. Calinescu si Eugen Lovinescu, una dintre constiintele literare importante ale generatiei interbelice, creator al unei opere diverse ca forma si specii literare, dar unitara ca tematica si continut: versuri (Transcedentialia), piese de teatru (Jocul ielelor, Act venetian, Suflete tari), eseuri si articole (Teze si antiteze, Noua structura si opera lui Marcel Proust) si romane (Ultima noapte de dragoste, Intaia noapte de razboi, Patul lui Procust). In contextul perioadei interbelice, caracterizata prin polemicile referitoare la tipul de roman ce trebuia abordat (cel traditional, realist, obiectiv sau cel subiectiv / modern), Camil Petrescu este un sustinator al modernismului lovinescian si un adept al prozei de analiza psihologica.

In studiul Noua structura si opera lui Marcel Proust, el stabileste un raport de interdependenta Intre stiintele si artele aceleiasi epoci: cum In perioada interbelica iau avant psihologia si psihanaliza si curente filozofice precum intuitionismul si fenomenologia husserliana, Camil Petrescu sustine ca nu se mai poate scrie decat proza subiectiva, de analiza. Pentru el, arta are functie gnoseologica si de aceea este sustinator al teoriei autenticitatii prin preferinta pentru o confesiune neliteraturizata, prin transcrierea nuda, cat mai fidela a starilor interioare ale naratorului: "eu nu pot vorbi onest decat la persoana I".

Prezentarea caracteristicilor romanului de tip subiectiv

Aparut In 1930, Ultima noapte de dragoste, Intaia noapte de razboi se Inscribe In categoria prozelor moderniste prin renuntarea la tematica sociala In favoarea unei teme orientate spre interioritatea protagonistului (conditia intelectualului si experientele sale de cunoastere), prin accentuarea realitatilor interioare In dauna celor exterioare, prin lipsa de importanta a intrigii, ale carei fapte au Incarcatura doar In masura In care declanseaza revelatii In constiinta personajului. Textul este delimitat In doua parti si 13 capitole: romanul erotic si romanul de razboi. Formula este a "romanului in roman" (Manolescu) deoarece romanul erotic este inclus In cel de razboi, prin procedeul analapsei_ (Intreruperea firului epic pentru a se relata un eveniment din trecut), ceea ce trimite la o tehnica moderna, acronia (evenimentele nu mai sunt relatate In ordine cronologica).

Astfel, In text, cronologia lineara este cuprinsa Intre ziua de joi, cand are loc discutia de la popota cu care Incepe romanul si ziua de duminica, cand se declanseaza razboiul. Urmatoarele capitole prezinta retrospectiv evenimentele casniciei lui Gherghidiu. Romanul erotic prezentat In capitolele II-V este introdus prin tehnica memoriei involuntare, procedeu proustian ce consta In rememorarea trecutului In mod neintentionat In urma stimularii unui simt/producerii unui fapt banal. Astfel, apare alternarea a doua forme de descriere autobiografica /de document intim: romanul de razboi, care

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

este o confesiune de tip jurnal si romanul erotic, o confesiune retrospectiva de tip memorii, scrisa Intr-o situatie limita, cu scopul depasirii unei situatii de criza interioara. Finalul este deschis, permitand posibilitatea cititorului de a continua firul epic. Accentul se muta asadar de pe relatarea faptelor pe fluxul lor In constiinta personajului, iar firul epic este mai restrans decat In romanele realiste, evenimentele fiind doar pretextul ce declanseaza introspectia / autoscopia.

Instantele comunicarii narative si modalitatile nararii

Intre instantele comunicarii narative In romanul subiectiv se stabilesc alte relatii fata de romanul obiectiv. Autorul concret, persoana reala Camil Petrescu, raportata la perioada interbelica, trebuie diferentiata de autorul abstract cu acelasi nume, creator al universului fictional al cartii, eul creator al omului Camil Petrescu. Acestor instante le corespunde cuplul format din cititorul concret, prin care se intelege orice cititor din orice epoca, si cel abstract, "model"(Umberto Eco), care ar actualiza toate semnificatiile latente ale unui text, un fel de Insumare ideala a tuturor interpretarilor posibile ale operei. Naratorul, instanta tipica a textului literar narativ, vocea care povesteste/nareaza, este stefan Gheorghidiu, iar conform studiilor de teorie literara este un narator personaj ce relateaza experienta sa de viata la persoana I, Intr-o maniera subiectiva, fiind necreditabil (nu dezvaluie tot ce stie despre Intamplarile relatate, nu divulga anumite fapte sau detalii; omisiunea poate fi constienta sau inconstienta, voluntara sau neintentionata). Tehnicile moderne prin care se realizeaza confesiunea sunt: introspectia (modalitatea specifica prozei de analiza psihologica prin care personajul principal Isi analizeaza trairile sufletesti In cele mai mici nuante), monologul interior (dezvaluirea interioritatii la persoana I), fluxul constiintei (relatarea faptelor sau transcrierea gandurilor In ordinea subiectiva In care le reconstituie afectivitatea naratorului), memoria involuntara (rememorarea unui fapt In urma unei senzatii sau a stimulării unui simt, deci neintentionat/neprogramat). Acest tip de narator anuleaza cronologia faptelor specifica prozei realist obiective, relatandu-le In functie de subiectivitatea sa.

O consecinta directa a existentei naratorului personaj este modificarea raportului dintre acesta si lumea evocata: daca In romanul obiectiv naratorul omniprezent si omniscient se afla Intr-o postura demiurgica, In romanul de analiza psihologica naratorul este un eu central, "actor" care ofera cititorului propria viziune asupra celor relatate. Fiind singurul narator din opera, perspectiva actoriala este unica. Acest procedeu proustian al unitatii de perspectiva va fi Inlocuit In Patul lui Procust de procedeul relativizarii perspectivei, prin prezenta mai multor puncte de vedere asupra aceluiasi fapt/personaj.

Spre deosebire de estetica realista, care prefera personajul tipic In situatii tipice si In stricta dependenta de mediul social, eroii lui Camil Petrescu sunt intelectuali aflatii In cautarea absolutului In dragoste, spirite problematizante preocupate de clarificarea propriilor trairi. stef Gheorghidiu relateaza experienta erotica si pe cea a razboiului fiind Intr-o situatie limita, respectiv pe front. Ambele confesiuni reprezinta pentru el experiente de cunoastere ale unui intelectual hiperlucid, hiperanalitic si hipersensibil, care va constata ca tradarea In dragoste a unei femei este o experienta mai putin traumatizanta decat absurditatea mortii aproapelui pe front. In concluzie,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

confesiunea are pentru el un rol terapeutic, eliberandu-l de drama provocata de inconsecventa Elei.

Alaturi de personajul principal cu statut de narator, In roman apar si ale personaje, clasabile In secundare (Ela, Gregoriade, Nae Gheorghidiu, camarazii de pe front: Coravu, Dimiu, Florescu) si episodice (unchiul Tache, doamna cu parul cenusiu). Unele sunt introduse In opera ca elemente contrastante pentru structura interioara a lui stefan, asa cum sunt politicianul Nae Gheorghidiu sau analfabetul Tanase Vasilescu Lumanararu, indivizi cu o moralitate discutabila. Alte personaje devin, prin gesturile lor, pretexte pentru declansarea unor revelatii In constiinta protagonistului, cum este Ela.

Autenticitatea este o trasatura caracteristica prozei de analiza, care implica refuzul schematismului psihologic si al problematicii exclusiv sociale. Ea presupune sinceritatea absoluta, interesul pentru banalitatea vietii, renuntarea la stilul frumos (anticalofilism) si reprezinta, In conceptia lui Camil Petrescu, conditia esentiala a originalitatii, motiv pentru care autorul marturiseste ca a "Imprumutat" jurnalul sau de front lui stefan Gheorghidiu. In plus, notele de subsol ale paginilor sunt folosite In sprijinul autenticitatii, reusind sa suprapuna personajul narator (Gheorghidiu), autorul abstract si autorul concret (Camil Petrescu).

Exprimarea opiniei In legatura cu specificul instantelor narrative In romanul subiectiv

Prin urmare, relatia dintre instantele comunicarii narrative este un element esential In justificarea caracterului de proza subiectiva al romanului Ultima noapte de dragoste, Intaia noapte de razboi, ilustrand preferinta prozatorului pentru un narator definit prin efortul de a ordona lumea dupa evidentele propriei constiinte.